

FÖRDJUPNING

Nationalräkenskaperna byter regelverk till ENS 2010

Den 18 september i år övergår SCB till att publicera nationalräkenskaper enligt det nya regelverket ENS 2010. Det är en anpassning av nuvarande ENS 95 till en mer modern beskrivning av ekonomin. Även i andra länder byter man regelverk. Införandet av ENS 2010 innebär förändringar på över 40 områden. Drygt tio av dessa påverkar i varierande grad BNP och BNI. Nedan beskrivs kortfattat några av de för svensk del viktigaste förändringarna.⁵⁷

NY SYN PÅ FOU VIKTIGASTE FAKTORN NÄR ENS 2010 HÖJER BNP OCH BNI

När ENS 2010 införs visar beräkningar som SCB gjort att svensk BNP och BNI för år 2011 kommer att höjas med ca 4 procent.⁵⁸ Den förändring som har störst effekt på de svenska BNP-beräkningarna är att kostnader för forskning och utveckling (FoU) inte längre redovisas som förbrukning utan som investering.⁵⁹ Denna förändring svarar för ca 80 procent av den sammanlagda höjningen och avser såväl inköpt som egenproducerad forskning och utveckling. För egenproducerad FoU ska värdet av denna investering i stort sett beräknas via nedlagda kostnader, men i det fall det handlar om ett marknadsproducerande företag görs också ett visst vinstpåslag för att bättre spegla ett marknadsvärde.

En annan stor förändring, som bidrar med ca 10 procent av den totala BNP-höjningen, rör militär utrustning. Enligt ENS 95 är det enbart sådan utrustning eller anläggning inom försvaret som även kan utnyttjas för civilt bruk som utgör en investering. All annan militär utrustning räknas som omedelbar förbrukning även om användningen sträcker sig över flera år. I och med ENS 2010 kommer vad som i ENS 95 kallas för "Försvarets varaktiga varor" att byta beteckning till "Militära vapensystem". Sådana vapensystem kommer framgent att bokföras som investering i stället för som förbrukning. Under året som investeringen görs blir inte BNP högre eftersom den statliga konsumtionen blir i

⁵⁷ För en mer utförlig beskrivning se "Manual on the changes between ESA 95 and ESA 2010", Eurostat, november 2013.

⁵⁸ Utöver effekterna av omläggningen till ENS 2010 kommer BNP och BNI att öka med ytterligare cirka en procent till följd av en allmän översyn av NR-beräkningarna som kommer att presenteras samtidigt. Se "Sveriges ekonomi statistiskt perspektiv", SCB, juni 2014.

⁵⁹ Ett undantag är sådana inköp i bransch 72 enligt SNI (Vetenskaplig forskning och utveckling).

motsvarande grad lägre. För åren därefter blir dock den statliga konsumtionen högre med ENS 2010 (med respektive års kapitalförslitning) till dess investeringen är avskriven.

EXPORT- OCH IMPORTNIVÅERNA BLIR LÄGRE MEN NETTOT AV UTRIKESHANDELN FÖRÄNDRAS INTE

En viktig förändring av redovisningen inom utrikeshandeln berör varor som sänds utomlands för vidareförädling och sedan tillbaka till sin ägare i ursprungslandet. Enligt ENS 95 har det varit passerandet av landsgräns som bestämt om en aktivitet utgjort utrikeshandel eller inte. Därmed har alla strömmar över landsgränsen registrerats som export och import. Enligt ENS 2010 måste dock även ett ägarbyte komma till stånd. Därmed är det enbart värdet av den i utlandet utförda vidareförädlingen som ska redovisas, och då som import av vara. Någon export redovisas inte i detta fall. Vid motsvarande vidareförädling i Sverige redovisas denna som export av vara. Såväl export- som importnivåerna blir därmed lägre än idag, men nettot av dessa transaktioner kommer att vara oförändrat.

Bokföringen av vad som i dag utgör export av merchantingtjänster – så kallad trepartshandel i ENS 2010 – förändras också. I utrikeshandelsstatistiken innebär sådan trepartshandel exempelvis att ett svenskt företag köper en vara utomlands som man sedan säljer vidare till utländsk kund utan att varan passerar svensk gräns. Ett specialfall innebär att det svenska företaget fakturerar för leveranser från sitt utländska dotterbolag till en utländsk slutkund. Enligt ENS 95 redovisas marginalpåslaget som export av tjänst medan det mottagande landet har redovisat som import av hela varuvärdet, vilket inneburit en obalans i redovisningen av den internationella handeln med varor och tjänster. I och med införandet av ENS 2010 kommer sådan trepartshandel i stället att bokföras som export av vara. Nivån på exporten totalt berörs inte, men för exempelvis år 2013 innebär det att export till ett värde av drygt 70 miljarder kronor redovisas som export av varor i stället för export av tjänster.

ETT ANTAL BOLAG FÖRS ÖVER FRÅN PRIVAT TILL OFFENTLIG SEKTOR

I och med att ENS 2010 implementeras kommer 25 stycken bolag som i dag ingår i näringslivet (bland annat ett antal stora sjukhus) att föras över till offentlig sektor till följd av att avgränsningen mellan offentlig och privat sektor har setts över. Detta påverkar inte de offentliga konsumtionsutgifterna eftersom det sker en omfördelning från sociala naturaförmåner (ca 7 miljarder kronor 2011) till produktion i egen regi. BNP föränd-

ras således inte, men produktionen i näringslivet sänks och produktionen i offentlig sektor höjs. De berörda bolagens arbetade timmar och sysselsatta kommer att flyttas över från privat sektor till offentlig sektor. Enligt uppgifter från SCB rör det sig om ca 11 000 anställda.

Redovisningen av pensioner kommer också att förändras. De nya reglerna innebär bland annat att statens samlade avtalspensionsskuld kommer att ingå som en del i statens finansiella skulder på samma sätt som motsvarande skuld för kommunerna redan i dag ingår i kommunernas finansiella skulder. I dag redovisas endast statens in- och utbetalningar av pensioner i nationalräkenskapssystemet. Den förändrade redovisningen av pensioner kommer inte påverka Maastrichtskulden eftersom pensioner inte ingår i detta skuldmått.

SKATT BLIR LÖPANDE TRANSFERERING VILKET HÖJER BNI

Ett ytterligare exempel på hur ENS 2010 påverkar beräkningarna är att EU-avgiftens momsbase andel kommer att bokföras som löpande transferering i stället för som skatt, vilket höjer bruttonationalinkomsten (BNI) med ca 0,2 procent.

PÅVERKAN PÅ PROGNOSEN BLIR LITEN

Bytet av regelverk torde bara marginellt påverka Konjunkturinstitutets analyser och prognoser för den ekonomiska utvecklingen. På ett antal områden kommer dock statistiken att påverkas på ett sätt som man bör hålla i åtanke vid analysen. Bland annat kommer de nya beräkningarna att teckna en något annorlunda historia för investeringarna i ekonomin, som kommer att framgå som relativt större än vad nuvarande beräkningar visar. År 2013 utgjorde investeringarna drygt 18 procent av BNP. När ENS 2010 införs kommer denna andel att stiga till uppemot 22 procent. Ungefär tre fjärdedelar av den höjda BNP-nivån motsvaras av produktion i näringslivet, vilket ger ett högre driftöverskott i näringslivet och därmed en historiskt sett något högre vinstandel än i de nuvarande beräkningarna.

Maastrichtskulden som andel av BNP kommer också minska från 39 till 37 procent till följd av den högre BNP-nivån.

Det mesta av statistiken kommer dock inte att påverkas av omläggningen. Exempelvis kommer den långsiktigt hållbara löneutvecklingen, som är förenlig med inflationsmålet, inte alls att påverkas av det nya regelverket.